

LAIHIAN KUNNAN TOIMEENTULOTUEN SOVELTAMISOHJEET

TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI

Toimeentulotuesta annetun lain 7 c § mukaan täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruusina erityismenot, joita ovat:

- 1) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot
- 2) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeellisiksi harkitut menot.

Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista tai vaikeaa sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityisiä tarpeita. Täydentävän toimeentulotuen tarve on arvioitava asiakaskohtaisesti. Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä voidaan ottaa huomioon myös sellaisia menoja, jotka kuuluvat lähtökohtaisesti perustoimeentulotuella katettaviin menoihin mutta jotka ovat henkilön tai perheen erityisen tilanteen vuoksi niin suuria, ettei perustoimeentulotuki riitä kattamaan niitä. Täydentävässä toimeentulotuessa ei ole suljettu pois mitään menolajia, jos menot harkitaan asiakkaalle tarpeellisiksi. Toimeentulotukilaki ei aseta ylärajaa täydentävänä tukena myönnettävälle määrälle, vaan arvio tehdään tapauskohtaisen harkinnan mukaan.

1. Lasten tarvikkeet

Eryteisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvana menona voidaan ottaa huomioon esimerkiksi lastentarvikkeista kuten lastenvaunuista aiheutuvat menot sekä suuremmista kodin hankinnoista aiheutuvat menot. Etenkin pitkään toimeentulotuen asiakkaina olleilla kotitalouksilla on vaikeuksia selvittää mainituista menoista. Asiakaskohtaisen harkinnan perusteella on arvioitava, onko hankinta tarpeellinen ja voidaanko asiakkaalta edellyttää säästämistä. Eryteisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvana menona lasten tarvikkeista huomioidaan:

yhdistelmävaunuihin enintään 150 €
sisarusvaunuihin/kaksosvaunuihin enintään 200 €
pinnasänkyyn + patjaan enintään 100 €
lapsen sänkyyn + patjaan enintään 100 €

On kiinnitettävä huomiota aikaisempiin varusteisiin, mahdollisesti aiemmin myönnettyyn toimeentulotukeen ja todelliseen tarpeeseen. Myös perheen kokonaistilanne on otettava huomioon. Tarvikkeet edellytetään ensisijaisesti hankittavan käytettyinä (ei patjat). Lastenhoitoon liittyvät tarvikkeet myönnetään täydentävänä toimeentulotukena. Tarvikkeiden ostot on kyettävä luotettavasti todentamaan. Lastenvaunuja ja muita tarvikkeita kierrätetään perheen sisällä. Toimeentulotuki lapsen tarvikkeisiin voidaan myöntää ennen lapsen syntymää, esimerkiksi äitiyspäivärahakauden alettua.

2. Lasten harrastusmenot

Lasten harrastusmenot sisältyvät pääsääntöisesti lasten perusosalla katettaviin menoihin. Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää lapsen osallisuuden edistämiseksi ohjattuun harrastusmenoon, kun kyseessä on toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkuus tai pitkäaikainen harrastus on vaarassa päättyä perheen taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Toimeentulotuella tuetaan pääsääntöisesti enintään yhtä harrastusta/lapsi, enintään 125 €/lukukausi enintään 250 euroa/vuosi (kausi-, jäsen- ja toimintamaksut, välttämättömät varusteet). Erillisiä harrastusmenoja myönnetään pääsääntöisesti vasta esikouluikäisille.

3. Polkupyörä

Polkupyörään voidaan myöntää toimeentulotukea alle 10 -vuotiaalle lapselle enintään 70 € + kypärä 20 € ja yli 10 -vuotiaalle 100 € + kypärä 20 €. Pyörät myönnetään pääsääntöisesti lapsille. Huomioitava, että pyörät kierrätetään perheen sisällä. Aikuiselle henkilölle voidaan myöntää toimeentulotukea pyörään, jos henkilö on työssä tai koulutuksessa ja tarvitsee pyörän näihin matkoihin, avustus on kertaluontoinen. Polkupyöräostot ohjataan käytettyihin polkupyöriin. Voidaan hyväksyä myös luetettavasti todennettuja kuitteja tai muita maksutositteita.

4. Kodinirtaimisto ja -koneet

Myönnettäessä toimeentulotukea esimerkiksi joihinkin kodin hankintoihin, on perusteltua ottaa huomioon pitkäaikainen toimeentulotuen varassa eläminen. Asiakaskohtaisen harkinnan perusteella on arvioitava, voiko asiakas säästää kalliimman kodinkoneen, laitteen tai saada muut välttämättömät kodin hankinnat muulla tavoin. Mahdollinen myöntö virallista ostokuittia vastaan tai maksusitoumuksella. Velat ja osamaksut voivat olla tässä kohdassa tarkoitettuja menoja silloin, kun ne kohdistuvat hankintoihin, joihin voidaan erityisestä syystä myöntää toimeentulotukea takautuvasti. (STM:n opas 2013:4, s. 119)

Toimeentulotukea voidaan myöntää kertaluontoisesti pääsääntöisesti välttämättömiin kodin hankintoihin seuraavasti:

Välttämätön kodin irtaimisto:

pinnasänky + patja 100 €

sänky + patja enintään 150 €/hlö

vuodevaatteet 40 €/hlö

ruokapöytä + tuolit perheen koosta riippuen enintään 100 €/1-2 hlöä, lapsiperhe enintään 200€

edellä mainitut hankinnat kuitenkin yhteensä enintään 400 €/1 hlö, 600 €/2 hlöä ja 800

€/lapsiperhe

Ensisijaisesti tukea myönnetään käytettyihin kalusteisiin (ei patja eikä vuodevaatteita).

Pyykinpesukone enintään 350 €.

Kodin puhdistus enintään 30 €.

Pölynimuri enintään 60 €

Jääkaappi 150e.

Pesukoneeseen myönnetään täydentävää toimeentulotukea ensisijaisesti lapsiperheille, sairaille ja vammaisille henkilöille. Pesukoneen myöntämisessä tulee huomioida asuintalon kohtuulliset pyykinpesumahdollisuudet. Pesukoneeseen on mahdollista myöntää toimeentulotukea myös lapsettomalle ruokakunnalle. Tällöin tuki myönnetään pääsääntöisesti käytetyn pesukoneen

hankintaan enintään 200 € sisältäen kotiinkuljetuksen. Mikäli vammaispalvelu myöntää tukea kodinkoneen hankintaan (50 %), on mahdollista tukea hankintaa toimeentulotukena.

5. Muut asumismenot

Viranomaisen lausunto esitetään tilanteessa, joissa joudutaan asumaan asunnon homevaurion tai vastaavan terveyshaitan vuoksi muualla kuin omassa asunnossa. Molempien asuntojen kustannukset otetaan huomioon niin kauan kuin ruokakunta joutuu välttämättä asumaan poissa omasta asunnostaan. Digisovitin, televisio, tietokone ja matkapuhelin eivät ole henkilön toimeentulon ja itsenäisen selviytymisen kannalta välttämätön meno. Täydentävänä toimeentulotukena ei järjestetä irtaimiston varastointia. Kustannuksiin voidaan myöntää tukea, mikäli siihen on erityinen peruste ja varastointiaika on kohtuullinen. Tällainen peruste voi olla esimerkiksi asunnosta häätö, vankilatuomio tai laitoshoido. Pääsääntöisesti käytetään kunnan omaa varastoa. Kirjallinen sopimus on aina tehtävä. Pääsääntöisesti päällekkäisiä vuokria ei huomioida toimeentulotuessa.

6. Vakuutusmaksut

Perustoimeentulotukeen kuuluu kotivakuutus. Täydentävänä tai ehkäisevänä toimeentulotukena ei huomioida oikeusturva- eikä vastuuvakuusta.

7. Erityisistä tarpeista aiheutuvat vaatehankinnat (mm. romanivaatetus)

Vaatemenot sisältyvät perusosaan, eikä niihin pääsääntöisesti myönnetä erikseen toimeentulotukea. Mikäli henkilöllä on sellaisia erityisiä vaatekuluja, jotka eivät kuulu perusosalla katettaviin menoihin, ne voidaan huomioida menona täydentävän toimeentulotuen laskelmassa. Hakijan tulee esittää erityisistä tarpeista ja haettavista kuluista selvitys ja kustannusarvio ja tarvittaessa viranomaisen lausunto. Romaninaiselle, joka tosiasiallisesti käyttää romaninaisen hametta päivittäin, myönnetään korkeintaan 500 € kahden vuoden välein täydentävänä toimeentulotukena. Toimeentulotuen myöntäminen edellyttää toimeentulotuen pitkäaikais- tai toistuvaisasiakkuutta.

Esimerkiksi mm. raskaus ei aiheuta erityisiä vaatehankintoja, vaan raskausajan vaatetus sisältyy perustoimeentulotukeen.

8. Muut erityisestä tarpeesta tai olosuhteesta johtuvat menot

Virkistystoiminnan menot sisältyvät perusosaan (toimeentulotukilaki 7 a §). Virkistysmenoihin on mahdollista myöntää täydentävää toimeentulotukea, mikäli siihen on erityinen tarve tai olosuhde (toimeentulotukilaki 7 c §). Mikäli on tarpeen tukea lapsiperhettä virkistäytymisessä, on mahdollista harkita lähistöllä sijaitsevien virkistyspaikkojen kuluja. Vaihtoehtoisesti voidaan myöntää matkakulut sukulaisten luo. Virkistysmenoihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea korkeintaan kerran vuodessa. Leirikuluissa voidaan tukea pääsääntöisesti pitkäaikais- ja toistuvaisasiakkaita. Jos katsotaan perustelluksi myöntää toimeentulotukea leiritoimintaan, niin voidaan ottaa huomioon myös leirin omavastuu- ja matkakulut. Täydentävää

toimeentulotukea voidaan myöntää myös aikuisille tuettuihin leireihin. (Esimerkiksi seurakunnan, Pelastakaa lapset ry:n ja vastaavien järjestämät leirit):

Toimeentulotukena ei myönnetä nk. joulurahaa.

Peruskouluun liittyviä kuluja ei myönnetä toimeentulotukena (esimerkiksi luokkaretki, leirikoulu, liikuntatuntien välineet, erilaiset tapahtumat, koulukuvat). Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun opetussuunnitelman ja siihen perustuvan vuotuisen suunnitelman mukaiseen toimintaan maksutta. Toimeentulotukena ei myöskään myönnetä vaihtoehtoisten koulutusjärjestelmien kuluja ilman erityisiä ja painavia perusteita. Rippikoulusta aiheutuvia kustannuksia ei pääsääntöisesti myönnetä toimeentulotukena. Laihian seurakunnan rippikoulutyön kanssa on sovittu toimeentulotukea saavien perheiden mahdollisuudesta saada maksuvapautus rippikoulumaksusta.

9. Toisen asteen ensimmäistä tutkintoa suorittavien nuorten opiskeluun liittyvät menot

Toisen asteen ensimmäistä tutkintoa suorittavien nuorten ensisijainen toimeentulotukijärjestelmä on opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki, joka on tarkoitettu kattamaan opiskeluaikaiset opinto- ja toimeentulokustannukset. Opiskelijan tulee hakea Kelasta perustoimeentulotukea. Tämän jälkeen opiskelijalla on mahdollisuus hakea täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea kunnasta. Taloudellisiin vaikeuksiin joutunut toimeentulotukea hakeva opiskelija tulee ohjata varaamaan tapaamisaika keskustelua varten sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan kanssa. Keskustelussa voidaan käydä läpi mm. henkilön taloudellinen ja tarvittaessa muu elämäntilanne, opiskelusuunnitelmat ja mahdollisuudet saada toimeentulo turvattua muuta kautta kuin toimeentulotuella.

10. Sairaudesta tai ruoka-aineyliherkkyydestä johtuvat tavanomaista suuremmat ravintokulut

Toimeentulotuen pitkäaikaisille asiakkaille korvataan sairaudesta tai ruoka-aineyliherkkyydestä johtuvat tavanomaista suuremmat ravintokulut niiltä osin kuin Kelan myöntämä hoitotuki tai B-lääkärinlausunto eivät ravintokuluja kata.

11. Suuret asumiskustannukset

Perheen suuriin asumiskustannuksiin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea kolmen kuukauden ajan, jona aikana perhe etsii itselleen edullisempaa asumisratkaisua. Mikäli perhe todistetusti osoittaa, että edullisempaa asumisratkaisua ei löydy, voidaan perheen kokonaistilanne huomioiden (mm. lasten koulun / päiväkodin sijainti suhteessa kotiin) jatkaa suurten asumiskustannusten maksamista pidempään kuin edellä mainitut kolme kuukautta.

12. Edunvalvojan palkkio

Edunvalvojan palkkio huomioidaan menona täydentävässä toimeentulotuessa. Se tulee ottaa huomioon sinä kuukautena kun se erääntyy maksettavaksi. Näin tulee toimia niissäkin tapauksissa, joissa asiakas asioi vain silloin kun edunvalvontapalkkio erääntyy. Vaikka normivajetta toimeentulotukilaskelman mukaisesti ei synny muina kuukausina, tulee edunvalvontapalkkio laittaa menoksi haettuna kuukautena ja maksaa syntyvä normivaje asiakkaalle kyseisenä kuukautena. Mikäli eräpäivää ei ole, huomioidaan lasku joulukuulle.

13. Velat

Pääsääntöisesti velkojen maksamista ei pidetä toimeentulotuessa huomioon otettavana menona. Henkilön edellytetään ensisijaisesti turvaavan toimeentulonsa. Täydentävässä toimeentulotuessa ei kuitenkaan ole suljettu pois mitään menolajia, jos menot harkitaan asiakkaalle tarpeellisiksi. Ratkaisevaa on se, onko henkilöllä määräämisvaltaa velan maksussa. Jos tulot ovat ulosoton kohteena, niistä on perustelua ottaa tulona huomioon vain ulosoton jälkeen tosiasiasa käytettävissä oleva osuus (riippumatta velan laadusta). Mikäli henkilö on vapaaehtoisella suorituksella lyhentänyt ulosotossa olevaa velkaansa, suoritukseen on suhtauduttava samalla tavoin kuin muihinkin velanhoitomeneihin. Poikkeuksen tästä muodostaa ulosottomiehen vahvistama maksusuunnitelma. Maksusuunnitelma tulee liittää toimeentulotukihakemukseen. Jos toimeentulotuen tarve arvioidaan pitkäaikaiseksi, voidaan asiakas ohjata selvittämään, voidaanko tulosta ulosmitattavaa osuutta alentaa tai voidaanko hänelle myöntää niin sanottuja vapaakuukausia. Velkajärjestely ja ulosmittauksen vapaakuukaudet ovat ensisijaisia toimenpiteitä toimeentulotukeen nähden. Vapaakuukausilla voidaan kustantaa esimerkiksi kertaluonteisia pakollisia hankintoja kuten hammasproteesit ja silmälasit. Tilanteessa, jossa etuuden maksaja, esimerkiksi Kela, kuittaa hakijalle maksettavasta etuudesta liikaa maksettuja eriä, tulisi hakijan käytettävissä olevana tulona ottaa huomioon vain todellisuudessa maksettu osa. Toimeentulotuessa ei huomioida opintolainan takaisinperintää. Asiakasta ohjataan tekemään Kelan kanssa maksusuunnitelma vähimmäismäärästä. Ensisijaisesti haetaan perinnästä luopumista. Jos kysymys on liikaa maksetun etuuden takaisinperintävaatimuksesta, jota ei ole pantu täytäntöön, ei asiakas ole vielä menettänyt määräämisoikeuttaan mainittuun tuloon.

Toimeentulotukeen nähden velkajärjestely nähdään eräänlaisena ensisijaisena toimeentulon turvaamismuotona. Velkajärjestely toteutetaan siten, että velalliselle jää varoja maksaa välttämättömät menonsa omista tuloistaan. Velkajärjestelyssä olevan asiakkaan tulee toimeentulotukea hakiessaan esittää velkajärjestelypäättös ja maksuvaralaskelma. Jos velallisen maksukyky heikkenee maksuohjelman aikana, hänellä on mahdollisuus lykätä maksun suorittamista tietyin edellytyksin. Jos kysymyksessä ei ole tilapäinen maksukyvyn heikentyminen, velallinen tulee ohjata neuvottelemaan velkojensa kanssa maksuerien pienentämisestä tai ohjata talous- ja velkaneuvontaan käräjäoikeudelta haettavaa maksuohjelman muuttamista varten. Toimeentulotuella voidaan joissakin tapauksissa turvata se, että velallinen kykenee noudattamaan vahvistettua maksuohjelmaa maksukykynsä tilapäisestä heikkenemisestä tai olosuhteidensa muuttumisesta huolimatta. Toimeentulotukipäätöstä tehtäessä on otettava huomioon se, että velkajärjestelyn vahvistettu maksuvara ei ole hakijan tai perheen toimeentuloon käytettävissä olevaa tuloa. Vuokravelkoja ei pidetä asumistukilain 6 §:ssä tarkoitettuina juoksevinä asumismenoina. Vuokratilastit ovat velkoja. Jos on tarpeen tarkastella tuloja takautuvasti (esimerkiksi kun asiakas hakee toimeentulotukea ensimmäistä kertaa), tulee arvioida asiakkaan tilanne tapauskohtaisesti sekä määritellä asiakkaan kohtuulliseksi katsottu käytettävissä olevien varojen määrä. Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon se, onko asiakas hoitanut velvoitteensa

tekemiensä luottosopimusten mukaisesti. Tällaisia menoja voivat olla esimerkiksi tosiasiassa maksetut kulutusluotot.

14. Hautauskustannukset

Täydentävänä toimeentulotukena voidaan myöntää hautausavustusta. Hautausmenojen yhteydessä otetaan huomioon kuolinpesän varat sekä lesken tulot ja varat (STM:n opas 2013:4 s. 122). Hautausavustusta haettaessa tulee esittää kuolinpesän perukirja, hautaustoimiston lasku sekä seurakunnan lasku erittelyineen. Vainajan mahdollisia sairaala-, vuokra- ym. velkoja ei myönnetä toimeentulotukena. Mikäli pesä on varaton, jäävät laskut velkojen tappioksi. Tilien saldot otetaan huomioon kuolinpäivän mukaan. Pesänhoitaja voi hakea poistoa tai maksualennusta mahdollisiin sairaalalaskuihin perukirjan perusteella.

Hautausavustusta myönnetään siten, että seurakunnan välttämättömien todellisten kulujen lisäksi hautauksesta, hautajaisista, hautakivestä ja lehti-ilmoituksista aiheutuvat kulut saavat olla enintään 1180 €, kuitenkin enintään todelliset kulut. Mikäli vainaja haudataan toiselle paikkakunnalle, huomioidaan toisen paikkakunnan seurakuntayhtymän lasku korkeintaan Laihian seurakunnan taksojen mukaan. Kuljetuskustannuksia ei huomioida. Ulkomailla syntyneitä hautauskustannuksia ei huomioida.

Mikäli vainajalla ei ole omaisia tai muita pesänselvittäjiä tulee sosiaalityöntekijän / sosiaalihoajaan saatuaan tiedon kuolemasta olla yhteydessä paikalliseen oikeusaputoimistoon. Tätä kautta haetaan kuolinpesälle edunvalvoja, joka toimii kuolinpesän selvittäjänä. Käytännön tehtävistä kuten esimerkiksi testamenttien etsimisestä ja perukirjan teettämisestä vastaa tällöin pesänselvittäjä. Hänellä on valtuudet toimia kyseisessä asiassa. Sosiaaliviranomaisen tehtäväksi jää taloudellisen avun myöntäminen hautajaiskustannuksiin. Mikäli pesässä on varallisuutta, tekee oikeusaputoimisto ilmoituksen asiasta Valtiokonttorille vainajan perinnön suorittamiseksi valtiolle. Vainajan kuljetukset sekä hautaukseen liittyvät järjestelyt ovat hautaustoimiston ja seurakunnan vastuulla.

EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

Kunnat myöntävät lisäksi ehkäisevää toimeentulotukea, jonka perusteista ne päättävät itse toimeentulotukilain nojalla. Tuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen omatoimista suoriutumista ja ehkäistä syrjäytymistä.

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta

ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Kunta myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan käyttää tavoitteellisen ja suunnitelmallisen sosiaalityön välineenä.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa

- tuen saajan aktivointia ja työllistämistä tukeviin toimenpiteisiin
- asumisen turvaamiseksi
- ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi
- kriisitilanteissa (esimerkiksi vakava sairaus, avioero yms.)
- lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi
- muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan käyttää myös sellaisiin tapauksiin, joissa varsinainen toimeentulotuen myöntäminen ei pääsääntöisesti tule kysymykseen. Riittävän varhaisella ja suunnitelmallisella käytöllä voidaan parantaa asiakkaan edellytyksiä itse kohentaa sosiaalisia ja taloudellisia olosuhteitaan. Myöntämistilanteissa tulee harkita sitä, miten sosiaalista suoriutumiskykyä tuetaan niin, että myönteiset vaikutukset olisivat kestäviä.

Ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen perustuu yksilökohtaiseen harkintaan. **Pääsääntöisesti ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen edellyttää myös asiakassuunnitelman laatimista yhdessä asiakkaan kanssa paitsi kiireellisissä tapauksissa.** Päätös voi myös perustua toisen viranomaisen tekemään suunnitelmaan (esimerkiksi lastensuojelun asiakassuunnitelmaan). Poikkeukselliset (esimerkiksi huomattavan suuri avustus) tapaukset käsitellään sosiaalityön tiimissä ennen sosiaalityöntekijän / -ohjaajan päätöstä.

Ehkäisevää toimeentulotukea ei peritä takaisin.